

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobce **P. Č.**, proti žalovanému **předsedovi Ústavního soudu**, se sídlem Brno, Joštova 8, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 11. 2012, č. j. 30 A 30/2012 - 59,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Krajský soud v Brně, v řízení o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 16. a 17. 1. 2012, sp. zn. Spr. ÚS 30/11, usnesením ze dne 29. 11. 2012, č. j. 30 A 30/2012 - 59, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků. Krajský soud toto osvobození podle § 36 odst. 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) žalobci nepřiznal především proto, že nespolupracoval se soudem tak, aby mohla být jeho žádost o osvobození od soudních poplatků fundovaně posouzena; celý postup stěžovatele navíc nese rysy zneužití práva.

Usnesení krajského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že stěžovatelem jsou tvrzeny kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), d) s. ř. s. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena § 103 odst. 1 s. ř. s. je záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. například rozsudek

Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Stěžovatel v kasační stížnosti namítl několik pochybení krajského soudu, která jsou podle jeho názoru důvodem pro zrušení napadeného usnesení. Poukázal též na to, že se mu krajský soud vysmívá a uráží ho. Odůvodnění rozhodnutí krajského soudu se nepřípustně opírá o judikaturu a nikoliv o důvodovou zprávu a zákon. Stěžovatel také trvá na tom, že nemajetnost dostatečně a důvěryhodně prokázal (čestné prohlášení postačí). Krajský soud si protiřečí, když argumentuje na straně jedné tím, že stěžovatel pobírá sociální dávky, na straně druhé uvádí, že neprokázal výši svých příjmů. Pokud pak krajský soud dospěl k závěru, že stěžovatel je *blb*, měl mu ustanovit zástupce; krajský soud mu tedy odepřel právo na právní pomoc. Odňal stěžovateli též zákonného soudce, neboť je nepravděpodobné, aby všechny stěžovatelovy žaloby rozhodoval jediný senát. Krajský soud považuje stěžovatele za *blbce či nechápavce*. V daném případě je kasační stížnost dle názoru stěžovatele nepřípustná, přesto kasační soud může *v procesu učinit zásah*.

Dalším podáním se stěžovatel domáhal odkladu účinnosti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 11. 2012, č. j. 30 A 30/2012 - 64, kterým byl stěžovatel vyzván k zaplacení soudního poplatku za žalobu ve lhůtě jednoho týdne od doručení usnesení. Stěžovatel požádal i o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti; ze soudního spisu totiž zjevně vyplývá absence dvou podmínek řízení. Především nebyl zaplacen soudní poplatek za kasační řízení [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) a Položka 19 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu jmenovaného zákona] a stěžovatel též není zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Z judikatury Nejvyššího správního soudu se však podává, že *„v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.“* (rozsudek ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37). Kasační stížnost je tudíž přípustná; z uvedeného důvodu ani nebylo zdejším soudem rozhodováno o žádosti stěžovatele o ustanovení zástupce, neboť v kontextu výše uvedeného je zcela bezpředmětná.

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je kromě jiného uvedeno, že *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních*

poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Jak vyplývá z tohoto ustanovení, účastník řízení může být osvobozen od soudních poplatků při splnění těchto předpokladů: 1. podání žádosti o osvobození od soudních poplatků; 2. podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný; 3. doložení nedostatku prostředků.

Jelikož je Nejvyššímu správnímu soudu z jeho činnosti známo, že o podobných návrzích stěžovatele bylo zdejším soudem rozhodováno již v desítkách případů, je třeba vycházet z konstantní judikatury (například rozsudek ze dne 26. 7. 2011, č. j. 2 As 78/2011 - 27), podle níž „*dochází-li ze strany účastníka řízení ke zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků, není možné mu tuto výhodu přiznat (...) Na druhou stranu je však třeba zdůraznit, že každou žádost o osvobození od soudních poplatků je nutné s ohledem na okolnosti konkrétního případu pečlivě posoudit s tím, že rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků z důvodu zneužití tohoto dobrodiní ze strany účastníka řízení musí být řádně odůvodněno*."

V nyní projednávaném případě je proto klíčové posouzení toho, zda krajský soud své usnesení dostatečně odůvodnil. Nejvyšší správní soud má za to, že této své povinnosti krajský soud dostál, tedy uvedl konkrétní důvody, pro které žádosti o osvobození od soudních poplatků nebylo v daném řízení možné vyhovět. V posuzované věci krajský soud dospěl k závěru, že stěžovatel s ním nespolupracoval tak, aby mohla být jeho žádost o osvobození od soudních poplatků fundovaně posouzena; celý postup stěžovatele navíc nese rysy zneužití práva. Nejvyšší správní soud konstatuje, že se krajský soud dostatečným způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho procesním chováním v předmětném řízení i v dalších řízeních vedených před tímto soudem. V odůvodnění rozhodnutí krajského soudu jsou konkrétně popsány stěžovatelovy obstrukce při vyplňování formulářů, zasílání stěží srozumitelných formulářů vlastních, postup, kdy stěžovatel jakkoliv odmítá svá tvrzení doložit, apod.

V tomto případě (obdobně jako v množství dalších sporů vedených stěžovatelem před správními soudy) se stěžovatel domáhá, aby mu žalovaný poskytl informaci. Stejně jako v předchozích sporech stěžovatele lze i zde z jeho jednotlivých podání seznat, že má zálibu v atakování domnělých formálních nedostatků (opakovaně namítaná skutečnost, že kasační stížnost není v této věci přípustná, odmítání soudních formulářů a zasílání vlastních nesrozumitelných formulářů), jimiž dle jeho názoru trpí soudní úkony, které jsou však pro řešení samotné podstaty sporu podružné. Krajskému soudu tak nelze vytýkat ani skutečnost, že část odůvodnění v této věci je obdobná jako v ostatních věcech stěžovatele. Podává-li totiž stěžovatel stereotypně shodná podání, odpovídá tomu zcela přirozeně to, že soud bude na shodná či obdobná podání reagovat za pomoci shodné či obdobné argumentace. Judikatura tak může být významným argumentačním instrumentem.

Nejvyšší správní soud ostatně ani nemohl přehlédnout, že v dané věci stěžovatel žalobou brojí proti rozhodnutím předsedy Ústavního soudu, v rámci postupu podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele, projednávané zdejším soudem i soudy krajskými. Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k

podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí (jako je patrno ze stěžovatelovy žádosti o informace ze dne 10. 10. 2011). Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publikovaný pod č. 2601/2012 Sb. NSS). Takovou povahu však předmětný spor nemá.

Lze v této souvislosti také odkázat na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, kde je uvedeno: „*V této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od nějž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nález Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08.*“

Mají-li soudní poplatky zajistit výše uvedenou regulační funkci, musí soudy, kromě majetkové situace účastníka řízení, zohlednit i další okolnosti případu, například v podobě procesního postupu daného účastníka v předmětném řízení, případně v dalších jím vedených řízeních před tímto soudem. Jak bylo shora uvedeno, Nejvyšší správní soud již vyslovil, že součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žadatele je také úvaha, zda tento žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (viz rozsudek ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Jakýkoli jiný závěr by byl v rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení mohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu i za okolností, jež svědčí o svévoli či šikanóznímu výkonu práva ústícímu *a priori* do neúspěšnosti návrhu.

Na základě uvedených skutečností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v daném případě stěžovatel své právo uplatňuje zjevně šikanózním způsobem, svévolně a účelově, soudí se nikoli se snahou o meritorní řešení sporu, nýbrž pro samotné vedení sporu. Za takové situace nelze stěžovateli přiznat osvobození od soudních poplatků. Zdejší soud poukazuje i na závěry rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Salontaji - Drobnjak proti Srbsku* ze dne 13. 10. 2009 (stížnost č. 36500/05). Zde je uvedeno, že osvobozen od soudních poplatků nemusí být účastník vytvářející velké množství kverulatorních soudních případů, aniž by to bylo v jeho zájmu. Pak v konkrétním odůvodněném případě může převýšit zájem státu na ochraně před kverulantstvím.

Vedle toho stěžovatel nikterak věrohodně nedoložil své majetkové poměry, a proto je nutno souhlasit i s tvrzením krajského soudu, že mu osvobození od soudních poplatků nemůže být přiznáno, neboť prokázání této skutečnosti je na stěžovateli, nikoliv na soudu (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Je na účastníku samém, aby své materiální poměry dostatečně konkrétně popsal (břemeno tvrzení), a současně aby projevil zákonem požadovanou aktivitu a předložil soudu (pokud možno současně se žádostí o osvobození) doklady dosvědčující jeho nemajetnost, či nízké příjmy (břemeno důkazní). Pokud tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 As 343/2004 - 50, publikovaný pod č. 537/2005 Sb. NSS). Pro osvobození od soudních poplatků tak účastník musí doložit, že nemá dostatečné prostředky (kromě toho, že jeho návrh nesmí být zjevně neúspěšný a současně účastník o osvobození od soudních poplatků musí požádat). Soud je povinen v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009 - 50). Je proto na účastníkovi, aby v žádosti o osvobození od soudních poplatků uvedl, v čem nezpůsobilost uhradit soudní poplatek spočívá, přičemž musí být vždy posuzovány tyto poměry dle aktuálního stavu a komplexněji celkové výdělkové a majetkové poměry žadatele. K tomu praxe vytvořila podklad ve formalizovaném potvrzení o výdělkových a majetkových poměrech, které postihuje veškeré oblasti zkoumání relevantních podmínek. Právě tak může účastník soudního řízení nejlépe svá tvrzení prokazovat. Jistě nelze vyloučit i důkazy jiné, avšak jen za předpokladu jejich stejně komplexního rozsahu.

Za dokument komplexně posuzující majetkové poměry stěžovatele není možno považovat jeho prohlášení ze dne 11. 4. 2012, v němž velmi nekonkrétně, stručně a bez doložení všech příslušných dokladů pojednává o svých majetkových poměrech, mj. hodnotí úvěrovou bonitu stupněm *„-1“* a *„způsobilost krást“* považuje za nenarušenou. Obdobný dokument (který stěžovatel s oblibou užívá v mnoha řízeních) posuzoval zdejší soud již ve svém usnesení ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 - 22. V něm uvedl, že takto formulovaná žádost je zjevně šikanózní a není míněna vážně. Jediným smyslem takovéto žádosti je dosáhnout samostatného rozhodnutí soudu o této žádosti, nikoliv jejího vyhovění. Pokud by tomu tak nebylo, jistě by žádost stěžovatel formuloval zcela jinak. Bizarně znějící žádost, v kombinaci s poukazem na vysoký počet podobně vedených sporů, vedla zdejší soud k závěru, že žádost byla podána jen proto, aby se stěžovateli dostalo dvou rozhodnutí, nejprve o zamítnutí žádosti, poté o zastavení řízení; tato rozhodnutí pak setrvale napadá kasační stížností. Z tohoto důvodu na jeho žádost nelze nahlížet jinak, než jako na zneužití práva podat žádost o osvobození od soudních poplatků. Skutečný a jediný účel žádosti je jiný než deklarovaný.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že nebylo ani důvodu, aby stěžovateli krajský soud ustanovil zástupce, neboť takovou žádost stěžovatel v řízení o žalobě nepodal. Stejně tak zdejší soud neshledal žádné pochybení ani v oblasti rozvrhu práce krajského soudu a přidělování věcí jednotlivým senátům (stěžovatelovy námitky ani nebyly v tomto ohledu blíže rozvedeny). K dalším námitkám stěžovatele lze souhrnně konstatovat, že většina z nich není vůbec způsobilá zpochybnit věcnou správnost a zákonnost napadeného usnesení (například že krajský soud nerespektuje zákon a důvodovou zprávu). Nejvyšší správní soud se jimi proto věcně nezabýval.

Konečně, pokud stěžovatel žádal, aby byl přiznán odklad účinnosti usnesení krajského soudu ze dne 29. 11. 2012, č. j. 30 A 30/2012 - 64, kterým byl vyzván k zaplacení soudního poplatku, pak nelze než konstatovat, že toto usnesení nebylo napadeno kasační stížností a není proto předmětem kasačního přezkumu; je tak pojmově vyloučeno, aby se zdejší soud takovým návrhem vůbec zabýval. Žádost stěžovatele nadto již vyřídil krajský soud, který usnesením ze dne 21. 12. 2012, č. j. 30 A 30/2012 – 68, lhůtu k zaplacení soudního poplatku neprodloužil.

V daném případě tedy nebyly naplněny namítané kasační důvody a zdejší soud neshledal ani důvody, pro které by měl rozhodnutí zrušit pro pochybení, k nimž by měl přihlížet mimo uplatněné námitky podle § 109 odst. 4 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, nezbylo mu, než ji za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1, *in fine* s. ř. s. rozsudkem zamítnout.

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. Pokud jde o druhého účastníka – žalovaného, v jeho případě, s ohledem na povahu kasační stížností napadeného usnesení, nelze o procesní úspěšnosti vůbec uvažovat.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. července 2013

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu